

กฎาน: ตลาดใหม่แห่งเอเชียใต้

- พิจิตรา ประภัสสรมนู -

pichitra@econ.tu.ac.th

คอลลัมน์ เศรษฐศาสตร์ ตลาดวิชา

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ

สำหรับคนที่ชอบท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลงใหลในธรรมชาติ และความบริสุทธิ์ในวิถีชีวิตของผู้คน น่าจะจด “กฎาน” ไว้ในลิสต์รายการการท่องเที่ยวไว้ประเทศหนึ่ง ประเทศกฎาน หรือ “ดินแดนแห่งมังกรสายฟ้า” เป็นดินแดนเล็กๆ ในเอเชียใต้ (ขนาดพื้นที่ทั้งประเทศเท่ากับโคราชรวมกับเชียงใหม่เท่านั้นเอง) ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติของเทือกเขาหิมาลัย และได้รับการขนานนามว่าเป็นอู่อารยธรรมของโลก ด้วยภูมิประเทศที่เป็นเอกลักษณ์งดงามเฉพาะตัว ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ความร่ำรวยในวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมที่สะท้อนถึงความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา และความสมถะในการดำรงชีวิตของชาวกฎาน

ในอดีตกฎานเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็ก และต้องพึ่งพิงเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะความช่วยเหลือจากประเทศอินเดีย ทำให้เศรษฐกิจของกฎานมีความผูกพันอันแนบแน่นกับอินเดีย ซึ่งนอกจากจะเป็นประเทศผู้ให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าและเงินกู้แก่กฎานแล้วนั้น ยังเป็นประเทศที่กฎานติดต่อกับค้าขายด้วยมากที่สุด แต่ขณะนี้กฎานเริ่มที่จะเปิดประเทศ โดยเปิดรับการค้าการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปิดรับนี้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะไม่ต้องการให้กระแสโลกาภิวัตน์นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในประเทศเร็วเกินไปจนทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของผู้คน ยกตัวอย่างเช่น การไม่ยอมเจาะภูเขาเพื่อทำอุโมงค์เป็นเส้นทางเชื่อมต่อไปยังทิเบตและจีน เพราะเกรงว่าจะเกิดการไหลป่าของการค้าและการลงทุนจากจีนจนกฎานตั้งรับไม่ทัน

ประเทศกฎานเป็นที่รู้จักของชาวโลกในฐานะที่เป็นประเทศที่ไม่ยึดติดว่าปีนี้ GDP จะโตกี่เปอร์เซ็นต์? เหมือนที่หลายๆ ประเทศสนใจกัน ชาวกฎานเชื่อว่าความสุขรวมของผู้คนภายในประเทศ (Gross National Happiness, GNH) มีความสำคัญมากกว่าผลผลิตรวมของประเทศ (Gross Domestic Product, GDP) เพราะความร่ำรวยและการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศมิได้นำมาซึ่งความสุขเสมอไป แต่หันมาสนใจที่ว่าประเทศที่ไม่สนตัวเลข GDP จะมีการขยายตัวของ GDP สูงมาก การขยายตัวของ Real GDP ปี 2007 เติบโตในอัตรา 21.4% ซึ่งเป็นอัตราที่สูงเป็นอันดับสองของโลก แล้วอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจกฎานโตเร็วเช่นนี้?

เศรษฐกิจกฎานเริ่มเข้าสู่ช่วงการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 1980 อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษปี 1980 อยู่ที่ประมาณ 7.4% และลดลงเหลือ 5.9% ในช่วงทศวรรษปี 1990

หลังจากนั้นการเติบโตเพิ่มขึ้นสูงถึง 7.9% ใน 6 ปีแรกของศตวรรษที่ 20 แรงผลักดันที่สำคัญในการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วนี้เกิดจากเหตุผลสองประการ คือ การให้เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการลงทุนในโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำ

การลงทุนก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำและการพัฒนาประเทศในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของภูฏานที่เคยพึ่งพิงภาคการเกษตรเป็นหลักเปลี่ยนไปเป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งพิงภาคการผลิตและบริการ จากในอดีต เศรษฐกิจภาคเกษตรคิดเป็นสัดส่วนเกือบ 60% ของ GDP ทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันสัดส่วนนี้ลดความสำคัญไปมาก เหลือประมาณ 20% ของ GDP ถ้าเจาะไปที่องค์ประกอบย่อยของ GDP ในปี 2008 พบว่า ภาคการผลิตที่มีสัดส่วนมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ภาคการไฟฟ้า แก๊ส และน้ำ, ภาคก่อสร้าง, ภาคการขนส่ง การเก็บรักษา และการสื่อสาร, ภาคการเงิน ประกัน และอสังหาริมทรัพย์, ภาคกสิกรรม ตามลำดับความสำคัญ เราจะเห็นได้ว่าภาคการผลิตไฟฟ้า แก๊ส และน้ำ เป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศ ในอดีตภูฏานต้องนำเข้าไฟฟ้าจากอินเดีย แต่ปัจจุบันได้ส่งออกกระแสไฟฟ้าจากพลังงานน้ำไปขายให้แก่อินเดียสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ และกลายเป็นรายได้หลักของประเทศ ในอนาคตคาดว่าภูฏานจะมีรายได้เข้าประเทศมากขึ้น เนื่องจากมีเขื่อนสำคัญ 3 แห่งที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 8 ได้แก่ เขื่อนคูริชู เขื่อนบาโชชู และเขื่อนทาลา ซึ่งจะทำให้สามารถผลิตกระแสไฟฟ้ารวมกันได้เป็นปริมาณถึง 1,125.8 เมกกะวัตต์ เพื่อขายให้แก่อินเดียซึ่งจะเป็นรายได้ในการพัฒนาประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงานต่อไป

ภายใต้การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจดังกล่าว รัฐบาลภูฏานได้ออกนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ (The Economic Development Policy) ให้เป็นนโยบายสูงสุดและเป็นแม่บทของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างให้เศรษฐกิจภูฏานเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ (economic self-reliance) และบรรลุการจ้างงานเต็มที่ (Full employment) ภายในปี 2020 รัฐบาลภูฏานมองภาพในอนาคตว่าจะเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างน้อย 9% ต่อปี และต้องเปลี่ยนจากประเทศที่มีรายได้ต่ำ (lower-income nation) ให้เป็นประเทศที่มีรายได้ระดับกลาง (middle-income nation) ให้ได้ภายในปีดังกล่าว กลยุทธ์อย่างหนึ่งในการผลักดันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การสร้างรากฐานเศรษฐกิจให้มีความหลากหลาย โดยมีการให้สิ่งจูงใจทางภาษีแก่อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ เช่น อุตสาหกรรมการบริการ การท่องเที่ยว การเงิน สุขภาพ ไอที, อุตสาหกรรมพลังงาน, อุตสาหกรรมการก่อสร้าง, อุตสาหกรรมการผลิต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์และวัฒนธรรม เช่น การผลิตภาพยนตร์ เน้นภาพยนตร์แอนิเมชัน สิ่งทอ การพิมพ์ ศิลปกรรม หัตถกรรม เป็นต้น

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และกระตุ้นให้มีความต้องการบริโภค และการลงทุนมากขึ้น ผู้คนในประเทศมีความต้องการสินค้าและบริการที่หลากหลาย และเปิดรับสู่ความเป็นสากลมากขึ้น ประกอบกับนโยบายภาครัฐที่เน้นการลงทุนในภาคการก่อสร้าง การ

ผลิต เหมือนแร่ พลังงาน บริการและสาธารณูปโภคพื้นฐาน ทำให้ภูมิภาคนี้เป็นประเทศหนึ่งที่น่าจับตามองในฐานะการเป็นประเทศตลาดใหม่

แล้วผู้ประกอบการไทยมีโอกาสในการทำการค้าการลงทุนที่ตลาดภูมิภาคอย่างไร? ถ้าจำแนกลักษณะการค้าและการลงทุนออกเป็น 2 ประเภท คือ หนึ่ง การที่ผู้ประกอบการไทยมีฐานะเป็นผู้ส่งออกให้ผู้ประกอบการภูมิภาคไปจำหน่ายต่อ และสอง คือผู้ประกอบการไทยเป็นผู้ลงทุนประกอบกิจการในภูมิภาคเอง พบว่าโอกาสของการค้าในกรณีแรก มีความเป็นไปได้มากกว่า เนื่องจากจุดอ่อนด้านตลาดขนาดเล็กทำให้การลงทุนจัดตั้งโรงงานผลิตสินค้าไม่เป็นที่ดึงดูดใจ จึงทำให้การทำการค้าในรูปแบบการนำเข้าสินค้ามีความน่าสนใจ จุดเด่นสำคัญของสินค้าไทยในสายตาของชาวภูมิภาค คือ สินค้าไทยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูง และสินค้าประเภทอาหารสำเร็จรูป เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เครื่องสำอางค์ ขนมขบเคี้ยว เครื่องใช้ไฟฟ้า ของใช้ในชีวิตประจำวันจากประเทศไทย ได้รับความนิยมนอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในรูปแบบที่ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในภูมิภาคยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และยังไม่ปรากฏว่ามีการลงทุนระหว่างกัน แต่ภูมิภาคที่มีศักยภาพที่ผู้ประกอบการไทยสามารถไปลงทุนได้ โดยเฉพาะการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพราะภูมิภาคเพิ่งเปิดประเทศและเริ่มมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเพียงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ยังคงต้องการโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน สาธารณูปโภคต่างๆ ที่ทำการของรัฐ อีกมาก

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบภูมิภาคอย่างต่อเนื่องในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างมาก แต่การพัฒนานี้ยังไม่จบสิ้น ตลาดใหม่แห่งนี้จึงเป็นที่น่าสนใจและยังรอคอยให้นักลงทุนที่มีศักยภาพเข้ามาแสวงหาโอกาสทางธุรกิจในตลาดแห่งนี้ต่อไป